

Papa Franjo

Misericordiæ Vultus

Lice milosrđa

11. travnja 2015.

Misericordiæ Vultus

Lice milosrða

BULA PROGLAŠENJA

IZVANREDNOG

JUBILEJA MILOSRÐA

FRANJO, RIMSKI BISKUP,

SLUGA BOŽJIH SUGA,

SVIMA KOJI ČITAJU OVO PISMO

SLAVA, MILOST I MIR

1. Isus Krist je lice Očevog milosrđa. U ovim riječima može se dobro sažeti tajna kršćanske vjere. Milosrđe je postalo živo i vidljivo u Isusu iz Nazareta, dosežući u njemu svoj vrhunac. Otac, „bogat u milosrđu“ (*Ef 2:4*) nakon što je Mojsiju otkrio svoje ime kao „Gospodin je milosrdan i milostiv Bog, strpljiv, bogat milošću i vjernošću“ (*Izl 34:6*), nikada nije prestao, na razne načine kroz povijest, pokazivati svoju božansku prirodu. U „punini vremena“ (*Gal 4:4*), kada je sve uređeno sukladno njegovom planu spasenja, poslao je u svijet svog jedinog Sina, rođenog od Djevice Marije, kako bi na konačan način otkrio svoju ljubav prema nama. Tko god vidi Isusa vidi Oca (*usp. Iv 14:9*). Isus iz Nazareta svojim riječima, svojim djelima i svojom cijelom osobom¹ otkriva Božje milosrđe.

2. Trebamo stalno razmatrati otajstvo milosrđa. Ono je vrelo radosti, spokoja i mira. Naše spasenje ovisi o njemu. Milosrđe: riječ otkriva samu tajnu Presvetog Trojstva. Milosrđe: krajnji i najviši čin kojim nam Bog izlazi u susret. Milosrđe: temeljni zakon koji živi u srcu svake osobe koja iskreno gleda u oči svoje braće i sestara na putu života.

¹ Usp. Drugi vatikanski ekumenski koncil, Dogmatska konstitucija o Božanskoj Objavi *Dei Verbum*, 4.

Milosrđe: most koji spaja Boga i čovjeka, otvarajući naša srca nadi da smo, usprkos našoj grješnosti, zauvijek ljubljani.

3. Povremeno smo pozvani pažljivije pogledati na milosrđe kako bismo mogli postati učinkovitiji znak Očevih djela u našim životima. Iz tog sam razloga proglasio *Izvanredni jubilej milosrđa* kao posebno vrijeme Crkve; vrijeme kada svjedočanstva vjernika mogu izrasti jača i učinkovitija.

Sveta godina počet će 8. prosinca 2015., na blagdan Bezgrješnog začeća. Ovaj se liturgijski praznik prisjeća Božjeg djelovanja od samog početka povijesti čovječanstva. Nakon grijeha Adama i Eve, Bog nije htio čovječanstvo ostaviti samo u mukama zloga. Stoga je pogledao na Mariju, svetu i bezgrješnu u ljubavi (usp. *Ef 1:4*), izabravši ju da bude majka čovjekova Otkupitelja. Kada je suočen s težinom grijeha, Bog odgovara puninom milosrđa. Milosrđe će uvijek biti veće od bilo kojeg grijeha i nitko ne može postaviti granice na Božju ljubav koja je uvijek spremna oprostiti. Imat ću radost otvoriti Sveta vrata na blagdan Bezgrješnog začeća. Na taj će dan Sveta vrata postati *Vrata Milosrđa* kroz koja će svatko tko uđe iskusiti ljubav Boga koji tješi, oprašta i ulijeva nadu.

Nedjelju iza toga, Treću nedjelju Došašća, Sveta vrata Rimske katedrale – to jest, Bazilike svetog Ivana Lateranskog – će biti otvorena. U tjednima koji slijede, Sveta vrata ostalih papinskih bazilika će biti otvorena. Iste ću nedjelje to najaviti u svakoj lokalnoj Crkvi, u katedrali – majci crkvi svakog posebnog područja – ali, alternativno, u konkatedrali ili drugoj crkvi od posebnog značaja, Vrata Milosrđa bit će otvorena tijekom cijele Svete godine. Po slobodnoj ocjeni mjesnog ordinarija, slična vrata mogu biti otvorena u svakom Svetištu koje često posjećuju velike grupe hodočasnika, s obzirom da su posjeti tim svetim mjestima toliko često trenutci ispunjeni milosrđem, jer ljudi otkrivaju put obraćenja. Svaka će, stoga, mjesna crkva biti izravno uključena u življenje ove Svete godine kao izvanrednog trenutka milosti i duhovne obnove. Stoga će Jubilej biti slavljen kako u Rimu tako i u mjesnim crkvama kao vidljivi znak univerzalnog Crkvenog zajedništva.

4. Izabrao sam datum 8. prosinca radi njegovog bogatog značenja u nedavnoj povijesti Crkve. U stvari, otvorit ću Sveta vrata na pedesetu godišnjicu zatvaranja Drugog ekumenskog vatikanskog koncila. Crkva osjeća veliku potrebu očuvanja živim toga događaja. S Koncilom je Crkva ušla u novu

fazu svoje povijesti. Koncilski su Oci, kao pravi dah Duha Svetoga, snažno uvidjeli potrebu na pristupačniji način muškarcima i ženama svojega vremena govoriti o Bogu. Zidovi koji su predugo činili Crkvu nekom vrstom tvrđave su srušeni i došlo je vrijeme da se na nov način objavljuje Evanđelje. Bila je to nova faza iste evangelizacije koja je postojala od početaka. Bio je to svježiji pothvat svih kršćana da s većim entuzijazmom i uvjerenjem daju svjedočanstva o svojoj vjeri. Crkva je osjetila odgovornost da bude živi znak Očeve ljubavi u svijetu.

Prisjećamo se pronicljivih riječi svetog Ivana XXIII kada je otvarajući Koncil, ukazao na put koji treba slijediti: „Sada Kristova Zaručnica želi koristiti lijek milosrđa radije nego uzeti oružje strogosti ... Katolička se crkva, dok visoko drži baklju katoličke istine na ovom Ekumenskom koncilu, želi svima pokazati kao majka puna ljubavi; strpljiva, srdačna, potaknuta suosjećanjem i dobrotom prema svojoj odvojenoj djeci.“² Blaženi Pavao VI je u sličnom raspoloženju govorio na zatvaranju Koncila: „Dražje nam je naglasiti kako je milosrđe bilo temeljna

² Uvodna riječ Drugog vatikanskog ekumenskog koncila, *Gaudet Mater Ecclesia*, 11. listopada 1962., 2–3.

vjerska značajka ovog Koncila ... stara je priča o Dobrom Samaritancu bila model duhovnosti Koncila .. val privrženosti i divljenja potekao je s Koncila preko modernog svijeta čovječanstva. Greške su uistinu osuđene jer milosrđe je to zahtijevalo isto kao i istina, ali za same pojedince bili su samo savjeti, poštovanje i ljubav. Umjesto razočaravajućih dijagnoza, ohrabrujući lijekovi; umjesto groznih predviđanja, poruke povjerenja usmjerenih današnjem svijetu od Koncila. Vrijednosti modernog svijeta nisu samo poštovane, već im je odano priznanje, njegovi su naponi naišli na odobrenje, njegove težnje su očišćene i blagoslovljene ... Druga je točka koju moramo naglasiti sljedeća: sve je ovo bogato učenje usmjereno prema jednom, služenju čovječanstvu, svakog stanja, u svakoj slabosti i potrebi.”³

Uz ove osjećaje zahvalnosti za sve što je Crkva primila i s osjećajem odgovornosti za zadaće koje su pred nama, prijeći ćemo prag Svetih vrata u potpunosti sigurni da će nas snaga Uskrslog Gospodina, koji nas stalno podupire na našem hodočasničkom putu, uzdržati. Neka Sveti Duh,

³ Govor na zadnjoj javnoj sjednici Drugog vatikanskog ekumenskog koncila, 7. prosinac 1965.

koji vodi korake vjernika u suradnji s djelom spasenja koje je izradio Krist, vodi i podupire Božji narod kako bi mogli razmatrati lice milosrđa.⁴

5. Jubilarna godina bit će zatvorena na blagdan Krista Kralja 20. studenog 2016. Na taj dan, kada zapečatimo Sveta vrata, bit ćemo puni, iznad svega, osjećaja zahvalnosti prema Presvetom Trojstvu što nam je omogućilo izvanredno vrijeme milosrđa. Povjerit ćemo život Crkve, cijelog čovječanstva i cijelog svemira Kristovom Gospodstvu, tražeći ga da na nas izlije svoje milosrđe kao jutarnju rosu, kako bi svi mogli raditi zajedno na izgradnji svjetlije budućnosti. Koliko želim da godina koja slijedi bude natopljena milosrđem kako bi mogli pristupiti svakom muškarcu i ženi donoseći im Božju dobrotu i nježnost! Neka balzam milosti dosegne svakoga, kako vjernike, tako i one koji su daleko, kao znak da je Kraljevstvo Božje već prisutno usred nas.

6. „Vlastito je Bogu da daje svoje milosrđe, te upravo na taj način objavljuje svoju svemogućnost.“⁵ Riječi svetog Tome Akvinskog

⁴ Usp. Drugi vatikanski ekumenski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen Gentium*, 16: Pastoralna konstitucija o Crkvi u modernom svijetu *Gaudium et Spes*, 15.

⁵ Sveti Toma Akvinski, *Summa Theologiae*, II-II, p. 30, o. 4.

pokazuju da je Božje milosrđe znak njegove svemoćnosti, a ne slabosti. Iz tog razloga liturgija u jednoj od svojih najstarijih zajedničkih molitava ima: „O Bože, koji iznad svega pokazuješ svoju moć kroz svoje milosrđe i oprost...”⁶ Kroz povijest čovječanstva, Bog će uvijek biti Onaj koji je prisutan, blizu, providan, svet i milosrdan.

„Strpljenje i milosrđe.“ Ove riječi u Starom zavjetu često idu zajedno kako bi opisale Božju prirodu. Njegovo se milosrđe konkretno pokazuje u mnogim djelima tijekom povijesti spasenja gdje je njegova dobrota prevladala kaznu i uništenje. Psalmi na poseban način u prvi plan stavljaju veličinu njegovih milosrdnih djela: „koji potlačenima vraća pravdu, koji gladnima kruha daje. Gospod oslobađa zarobljene. Gospod otvara oči slijepcima, Gospod uspravlja prignute, Gospod ljubi pravedne. Gospod štiti tuđince, uzdržava sirote i udovice, a grijeshnicima put mrsi“ (Ps 146:7-9). Evo i nekih drugih izraza Psalmista: „On iscjeljuje one koji su slomljena srca i zavija rane njihove ... Gospod podiže ponizne, bezbožnike do zemlje ponizuje.“ (Ps 147:3, 6). Ukratko, Božje milosrđe nije

⁶ XXVI Nedjelja kroz godinu. Ova se zajednička molitva pojavljuje već u osmom stoljeću među euhologijskim tekstovima Galezijskog Sakramentara (1198.).

apstraktna ideja, već konkretna stvarnost kroz koju otkriva svoju ljubav kao onu od oca ili majke, potaknutu do same dubine ljubavi za njihovo dijete. Teško bi moglo biti pretjerivanje reći da je to „organska“ ljubav. Ona prirodno, puna nježnosti i suosjećanja, ugađanja i milosrđa izbija iz dubine.

7. „Jer vječna je ljubav njegova.“ Taj se pripjev ponavlja nakon svakog stiha u Psalmu 136 dok priča povijest Božjeg objelodanjenja. Vrlinom milosrđa svi su događaji Starog zavjeta puni profinjenog spasiteljskog smisla. Milosrđe predočava Božju povijest s Izraelom kao povijest spasenja. Stalno ponavljajući poput psalma „jer vječna je ljubav njegova“, izgleda da probija dimenzije prostora i vremena, stavljajući sve u vječno otajstvo ljubavi. To je kao da kažemo da će ne samo kroz povijest, već u vječnosti čovjek uvijek biti pod milosrdnim Očevim pogledom. Nije slučajno da su Izraelci željeli uključiti ovaj psalam – „*Zahvalne litanije*“, kako se zove – u svoje najvažnije liturgijske blagdane.

Isus se, prije svoje Muke, molio koristeći taj psalam milosrđa. Matej o tome svjedoči u svom Evanđelju kada kaže da su, „kada su otpjevali himnu“ (26:30), Isus i njegovi učenici otišli na Maslinsku goru. Dok

je ustanovljavao Euharistiju kao trajni spomen na sebe i svoju vazmenu žrtvu, simbolično je postavio ovaj vrhovni čin otkrivenja u svjetlu svojeg milosrđa. Unutar istog konteksta milosrđa, Isus je ušao u svoju muku i smrt, svjestan velikog otajstva ljubavi koju će upotpuniti na križu. Znajući da je sam Isus molio ovaj psalam, čini ga još važnijim za nas kršćane, izazivajući nas da u našem svakodnevnom životu preuzmemo pripjev moleći te riječi slave: „jer vječna je ljubav njegova.“

8. S našim očima upravljanim na Isusa i njegov milosrdan pogled, doživljavamo ljubav Presvetog Trojstva. Zadaća koju je Isus primio od Oca bila je otkrivanje otajstva božanske ljubavi u njenoj punini. Ivan prvi i jedini puta potvrđuje u cijelom Svetom pismu: „Bog je ljubav“ (1. Iv 4:8, 16). Taj ljubav sada postala vidljiva i opipljiva u Isusovom cijelom životu. Njegova osoba nije ništa drugo doli ljubav, besplatno dana ljubav. Veze koje ostvaruje s ljudima koji mu pristupe pokazuju nešto potpuno jedinstveno i neponovljivo. Znakovi koje radi osobito pred očima grješnika, siromašnih, marginaliziranih, bolesnih i onih koji pate, su svi usmjereni tome da nas nauče milosrđu. Sve u njemu govori o milosrđu. Ništa u njemu nije lišeno suosjećanja.

Isus je, vidjevši gomilu ljudi koja ga je slijedila, shvatio da su umorni i iscrpljeni, izgubljeni i bez vođe, i osjetio je duboko suosjećanje za njih (usp. *Mt 14:14*), i s nekoliko kruhova i riba sve ih je nasitio (usp. *Mt 15:37*). Ono što je Isusa pokretalo u svim tim situacijama nije bilo ništa drugo nego milosrđe kojim je čitao srca onih koje je susretao i odgovarao na njihove najdublje potrebe. Kad je susreo Naimovu udovicu dok je otpraćala sina na pokop, osjetio je jako suosjećanje za neizmjernu patnju tugujuće majke i vratio joj je sina uskrsnuvši ga od mrtvih (usp. *Lk 7:15*). Nakon oslobađanja opsjednutog u zemlji Gerazena, Isus mu je povjerio zadaću: „ Idi kući k svojim i pripovijedaj im kako je veliku stvar na tebi učinio Gospodin i kako ti se smilovao“ (*Mk 5:19*). Poziv Mateju je također predstavljen u kontekstu milosrđa. Prolazeći uz tezgu sakupljača poreza, Isus je pažljivo pogledao u Mateja. Bio je to pogled pun milosrđa koji je oprostio grijeh tog čovjeka, grješnika i sakupljača poreza, kojeg je Isus izabrao – usprkos oklijevanju učenika – da postane jedan od dvanaestorice. Sveti Beda Časni je, komentirajući taj odlomak iz Evandjelja, napisao da je Isus pogledao na Mateja milosrdnom ljubavi i izabrao ga: *miserando atque*

eligendo.⁷ Taj me izraz toliko impresionirao da sam ga izabrao za svoj biskupski moto.

9. U poredbi posvećenju milosrđu, Isus otkriva prirodu Boga kao Oca koji nikad ne odustaje dok nije oprostio grešku i suosjećanjem i milosrđem prešao odbijanje. Dobro su nam poznate te poredbe, točno tri: izgubljena ovca, izgubljeni novčić i otac s dva sina (usp. *Lk 15:1-32*). U tim je poredbama Bog uvijek predstavljen pun radosti, osobito kada oprašta. U njima nalazimo srž Evanđelja i naše vjere, jer je milosrđe predstavljeno kao sila koja sve prevladava, ispunjava srce ljubavlju i donosi utjehu kroz oprost.

Iz druge poredbe možemo izvući važno učenje za naše kršćanske živote. U odgovoru na Petrovo pitanje o tome koliko je puta potrebno oprostiti, Isus kaže: „Kažem ti, ne do sedam puta, nego do sedamdeset puta sedam.“ Zatim nastavlja pričati poredbu o „nemilosrdnom dužniku“ koji, pozvan od gospodara da vrati veliku količinu novaca, ga moli na koljenima za milosrđe. Gospodar mu oprašta dug. Ali se on sastaje s prijateljem slugom koji mu duguje nekoliko denara i koji njega moli za

⁷ Usp. *Homilija 22: KKP*, 122, 149-151.

milosrđe, ali prvi sluga odbija njegov zahtjev i baca ga u tamnicu. Kada gospodar čuje za slučaj, razljuti se i, pozivajući prvog slugu natrag kod sebe, kaže, „Nisi li se i ti trebao smilovati svojem drugu, kako sam se ja smilovao tebi?“ (Mt 18:33). Isus zaključuje, „Tako će i moj nebeski Otac postupati s vama ako svaki od vas ne oprost od srca svojem bratu“ (Mt 18:35).

Ova poredba sadrži mudro učenje za sve nas. Isus potvrđuje da milosrđe nije samo djelovanje Oca, postaje mjerilo za potvrđivanje tko su uistinu njegova djeca. Ukratko, pozvani smo pokazati milosrđe jer je milosrđe prvo bilo pokazano nama. Opraštanje uvreda postaje najjasniji izraz milosrdne ljubavi, a za nas kršćane to je imperativ iz kojeg se ne možemo isključiti. Koliko povremeno izgleda teško oprostiti! A onda opet, oprost je instrument koji nam je stavljen u naše krhke ruke kako bi zadobili spokoj srca. Osloboditi se ljutnje, bijesa, nasilnosti i osvete su potrebni uvjeti radosnog života. Obratimo onda pozornost na Apostolovo uvjeravanje: „Sunce neka ne zađe nad vašom srdžbom!“ (Ef 4:26). Iznad svega, slušajmo riječi Isusa koji je milosrđe postavio kao ideal života i kriterij za vjerodostojnost naše vjere: Blaženi milosrdni! Oni će postići milosrđe.“ (Mt 5:7):

blaženstvo prema kojem bismo posebno trebali težiti ove Svete godine.

Kako možemo vidjeti u Svetom pismu, milosrđe je ključna riječ koja označava Božje djelovanje prema nama. Ne ograničava se tek na potvrđivanje svoje ljubavi, već ju čini vidljivom i opipljivom. Nakon svega, ljubav nikada ne može biti samo apstrakcija. Samom svojom prirodom, pokazuje nešto čvrsto: namjere, stavove i ponašanja koja se pokazuju u svakodnevnom životu. Božje milosrđe je njegova ljubljena briga za svakog od nas. Osjeća se odgovornim; to jest, želi našu dobrobit i želi nas vidjeti sretne, pune radosti i mirne. To je također put kojim milosrdna ljubav kršćana mora putovati. Kako ljubi Otac, tako i njegova djeca. Kako je on milosrdan, tako smo i mi pozvani biti milosrdni jedni prema drugima.

10. Milosrđe je sam temelj crkvenog života. Sva bi njezina pastoralna aktivnost trebala biti okupljena nježnošću koju predstavlja vjernicima; ničemu u njezinim propovijedima ili svjedočanstvima prema svijetu ne smije nedostajati milosrđa. Sama vjerodostojnost Crkve se očituje u tome kako pokazuje milosrdnu i suosjećajnu ljubav. Crkva

„ima beskrajnu želju iskazivati milosrđe.“⁸ Možda smo odavno zaboravili kako pokazati i živjeti put milosrđa. S jedne strane iskušenje da se usmjerimo isključivo na pravdu nam je uzrokovalo da zaboravimo da je to tek prvi, iako potreban i nezamjenjiv korak. Ali Crkva treba ići dalje od toga i težiti prema višem i važnijem cilju. Tužno je za reći, ali s druge strane moramo priznati da je provođenje milosrđa u slabljenju i široj kulturi. U nekim slučajevima izgleda da su riječi ispale iz uporabe. Međutim, bez svjedočenja milosrđa život postaje бесплодан i sterilan, kao da je povučen u jalovu pustinju. Došlo je vrijeme da Crkva ponovo preuzme radostan poziv na milosrđe. Vrijeme je za povratak temeljima i podnošenje slabosti i borbi naše braće i sestara. Milosrđe je snaga koja nas probuđuje u nov život i u nama uspostavlja hrabrost da s nadom gledamo u budućnost.

11. Ne zaboravimo veliko učenje koje nam je dao sveti Ivan Pavao II u svojoj drugoj Enciklici, *Dives in Misericordia*, koja je u to vrijeme došla neočekivano, njezina je tema mnoge iznenadila. U njoj su dva odlomka na koja bih vam htio uputiti na pozornost. U prvom je sveti Ivan Pavao II naglasio činjenicu da

⁸ Apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium*, 24.

smo zaboravili temu milosrđa u današnjem kulturnom miljeu: „Današnji mentalitet možda više nego kod ljudi iz prošlosti, djeluje suprotstavljen Bogu milosrđa, te u stvari nastoji samu ideju milosrđa isključiti iz života i otkloniti iz ljudskog srca. Čini se da riječ i koncept 'milosrđa' stvara nelagodu u čovjeku koji je, zahvaljujući ogromnom razvoju znanosti i tehnologije, nikad prije viđenom u povijesti, postao gospodarom zemlje te ju podčinio i njome dominira (usp. *Post* 1:28). Ovo vladanje nad zemljom, ponekad shvaćeno jednostrano i na površan način, kao da nema mjesta za milosrđe ... I to je zašto se, u današnjoj situaciji Crkve i svijeta, mnogi pojedinci i grupe vođeni živim smislom vjere okreću, rekao bih gotovo spontano, Božjem milosrđu.“⁹

Nadalje, sveti Ivan Pavao II je zagovarao žurniju objavu i svjedočanstvo o milosrđu u suvremenom svijetu: „To diktira ljubav prema čovjeku, prema svemu što je ljudsko i što je, prema intuiciji mnogih naših suvremenika, ugroženo neizmjernom opasnošću. Kristovo otajstvo ... me obvezuje da objavljujem milosrđe kao Božju milosrdnu ljubav, otkrivenu u istom Kristovom otajstvu. Na sličan me

⁹ Br. 2.

način obvezuje da imam utočište u tom milosrđu i da molim za nju u ovoj teškoj, kritičnoj fazi povijesti Crkve i svijeta.“¹⁰ Ovo je učenje značajnije nego ikad i zaslužuje da ga ponovno razmotrimo u ovoj Svetoj godini. Poslušajmo još jednom njegove riječi: „Crkva živi autentičan život kada ispovijeda i objavljuje milosrđe – najljepšu značajku Stvoritelja i Otkupitelja – i kada ljude dovodi blizu izvora Spasiteljevog milosrđa, kojeg je ona povjerenik i širitelj.“¹¹

12. Crkva je ovlaštena naviještati Božje milosrđe, živo srce Evanđelja, koje na svoj vlastiti način mora probiti srce i um svake osobe. Kristova Supružnica mora uzorak svojeg ponašanja uskladiti s Božjim Sinom koji je išao do svakoga bez iznimke. U današnje vrijeme, kada Crkva ima zadaću nove evangelizacije, tema milosrđa treba uvijek iznova biti predložena s novim entuzijazmom i obnovljenim pastoralnim djelovanjem. Za Crkvu i za vjerodostojnost njenih poruka je u potpunosti ključno da ona sama živi i svjedoči milosrđe. Njezin jezik i njezine geste moraju prenositi milosrđe, tako

¹⁰ Sveti Ivan Pavao II, Enciklika *Dives in Misericordia*, 15.

¹¹ *Isto*, 13.

da dotaknu srca svih ljudi i ponovo ih inspiriraju da pronađu cestu koja vodi do Oca.

Crkvena prva istina je ljubav Krista. Crkva sebe čini služavkom te ljubavi i posreduje ju svim ljudima: ljubav koja oprašta i izražava se u samodavanju. Posljedično, gdje je god Crkva prisutna, Očevo milosrđe mora biti očito. U našim župama, zajednicama, udruženjima i pokretima, jednom riječju, svi bi trebali naći oazu milosrđa gdje god ima kršćana.

13. Želimo živjeti ovu Jubilarnu godinu u svjetlu Gospodinovih riječi: *Milosrdan kao Otac*. Evanđelist nas podsjeća na učenje Isusa koji kaže, „pa budite dakle i vi milosrdni kao što je milosrdan vaš Otac!“ (Lk 6:36). To je program života koji iako je zahtjevan je pun radosti i mira. Isusova je zapovijed usmjerena prema svakome tko je voljan slušati njegov glas (usp. Lk 6:27). Stoga, kako bismo bili sposobni za milosrđe, moramo prvo biti na raspolaganju za slušanje Riječi Božje. Što znači ponovo otkriti vrijednost tišine kako bi razmatrali Riječ koja nam dolazi. Na taj će način biti moguće razmatrati Božje milosrđe i prisvojiti ga kao svoj stil života.

14. Praksa *hodočašća* ima posebno mjesto u Svetoj godini, jer predstavlja putovanje koje svaki od nas napravi u ovom životu. Sam život je hodočašće, i ljudsko biće je *putnik*, hodočasnik koji putuje napredujući putem do željenog odredišta. Slično tome, da dođe do Svetih vrata u Rimu ili na nekom drugom mjestu na svijetu, svatko, svaki sukladno svojoj sposobnosti, će morati otići na hodočašće. Biti će to znak da je milosrđe također cilj za dostignuti i da zahtijeva predanost i žrtvu. Neka hodočašće bude pokretna sila za obraćenje: prelaskom praga Svetih vrata pronaći ćemo snagu prihvatiti Božje milosrđe i posvetiti se tome da budemo milosrdni prema drugima kako je Otac bio prema nama.

Gospodin Isus nam pokazuje korake hodočašća kako bismo dosegнули naš cilj: „Ne sudite! Tada ne ćete biti suđeni. Ne osuđujte i ne ćete biti osuđivani! Opraštajte i bit će vam oprošteno. Dajte i dat će vam se: dobru mjeru, punu, stresenu i preobilnu dat će vam u krilo. Jer će vam biti odmjereno jednakom mjerom kojom vi mjerite.“ (*Lk 6:37-38*). Gospodin nas iznad svega traži da *ne sudimo* i *ne osuđujemo*. Ako itko želi izbjeći Božju osudu, ne bi se trebao postavljati za suca svojeg brata ili sestre. Ljudska bića kada god sude ne gledaju dalje od površine, dok Otac gleda u samu srž duše. Koliko štete

naprave riječi kada su motivirane osjećajima ljubomore ili zavisti! Govoriti loše o drugima stavlja ih u loše svjetlo, narušava njihov ugled i ostavlja ih kao plijen hirovima tračeva. Suzdržati se od suđenja i osuđivanja na pozitivan način znači znati kako prihvatiti dobro u svakoj osobi i poštedjeti je ikakve patnje uzrokovane našim djelomičnim sudom i našom pretpostavkom da znamo sve o njoj. Ali to još nije dovoljno da izrazimo milosrđe. Isus nas također traži da *opraštam*o i da *dajemo*. Da budemo instrumenti milosrđa jer smo mi oni koji su prvo primili milosrđe od Boga. Da budemo velikodušni prema drugima, znajući da nas Bog zatrpava svojom bezgraničnom velikodušnošću.

Stoga je, *milosrdan poput Oca*, „moto“ ove Svete godine. U milosrđu pronalazimo dokaz kako nas Bog voli. Daje nam cijelog sebe, uvijek, slobodno, ne tražeći ništa zauzvat. Dolazi nam u pomoć kada god ga pozovemo. Kako je lijepo što Crkva počinje svoj dan moleći riječima: „Bože, spasi me; Gospode, dođi mi brzo u pomoć“ (*Ps 70:2*)! Pomoć koju tražimo je već prvi korak Božjeg milosrđa prema nama. Dolazi nam pomoći u našim slabostima. Njegova se pomoć sastoji u tome da nam pomaže da prihvatimo njegovu prisutnost i njegovu blizinu nama. Dan za danom, dotaknuti njegovim

suosjećanjem, možemo postati suosjećajni prema drugima.

15. U ovoj Svetoj godini, veselimo se iskustvu otvaranja naših srca onima koji žive na samim rubovima društva: rubovima koje je moderno društvo samo stvorilo. Koliko danas u svijetu ima nesigurnih i bolnih situacija! Koliko rana nose tijela onih koji nemaju glasa jer je njihov jauk zagušen i utopljen ravnodušnošću bogatih! Tijekom ovog Jubileja će Crkva biti više pozvana izliječiti te rane, pomazati ih uljem utjehe, povezati ih milosrđem i izliječiti ih solidarnošću i obazrivom brigom. Nemojmo upasti u ponižavajuću ravnodušnost ili monotonu rutinu koja nam sprječava otkrivanje novosti! Odbijmo destruktivan cinizam! Otvorimo svoje oči i uočimo jad svijeta, rane naše braće i sestara kojima je osporavano dostojanstvo i prepoznamo da smo primorani obratiti pažnju na njihov poziv u pomoć! Dosegnuti ih i dati im podršku tako da mogu osjetiti toplinu naše prisutnosti, našeg prijateljstva i našeg bratstva! Neka njihov krik postane naš i neka zajedno slomimo granice ravnodušnosti koje prečesto nadmoćno vladaju i maskiraju naše licemjerstvo i egoizam!

Goruća mi je želja da tijekom ovog Jubileja, kršćani odražavaju *tjelesna i duhovna djela milosrđa*. Bit će to način ponovnog buđenja naše svijesti, prečesto otupjele prema siromaštvu. I neka dublje uđemo u srž Evanđelja gdje siromašni imaju posebno iskustvo Božjeg milosrđa. Isus nas u svojim propovijedima upozna s tim djelima milosrđa kako bismo mogli znati živimo li ili ne poput njegovih učenika. Ponovno otkrijmo ona *tjelesna djela milosrđa*: gladna nahraniti, žedna napojiti, gola zaodjenuti, stranca prihvatiti, bolesna ozdraviti, zatvorenoga posjetiti i mrtva pokopati. I ne zaboravimo *duhovna djela milosrđa*: nesigurnoga savjetovati, neuka podučiti, grješnika pokarati, žalosna utješiti, uvrede oprostiti, podnositi one koji nam čine zlo i moliti za žive i mrtve.

Ne možemo pobjeći Gospodinovim riječima i one će služiti kao kriterij po kojem će nam se suditi: jesmo li nahranili gladne i dali piti žednima, primili stranca i zaodjenuli gola, ili proveli vrijeme s bolesnima i zatvorenima (usp. Mt 25:31-45). Više od svega pitat će nas jesmo li pomogli drugima da pobjegnu od sumnji koje ih bacaju u očaj i koje su često izvor usamljenosti; jesmo li pomogli pobijediti ravnodušnost u kojoj milijuni ljudi žive, posebno djeca kojima su ukinuta temeljna sredstva koja bi ih

oslobodila od okova siromaštva; jesmo li bili blizu usamljenima i ožalošćenima; jesmo li oprostili onima koji su nas uvrijedili i odbacili sve oblike ljutnje i mržnje koji dovode do nasilja; jesmo li imali onu vrstu strpljenja koje Bog pokazuje, koji je toliko strpljiv s nama; i jesmo li u svojim molitvama Gospodinu predali svoju braću i sestre. U svakom od ovih „malih“ je Krist prisutan. Njegovo tijelo postaje vidljivo u tijelu mučenih, zdrobljenih, šibanih, pothranjenih i protjeranih ... kako bi ih priznali, dodirnuli i zbrinuli. Ne zaboravimo riječi svetog Ivana od Križa; „dok se pripremamo napustiti ovaj život, bit ćemo suđeni temeljem ljubavi.“¹²

16. U Evanđelju po Luki pronalazimo drugi važan element koji će nam pomoći da ovaj Jubilej živimo s vjerom. Luka piše da se Isus na Sabat vratio u Nazaret i, kako je bio običaj, ušao u sinagogu. Pozvali su ga da čita i komentira Pismo. Odlomak je bio iz Izaije gdje je pisano: „Duh Jahve Gospoda na meni je, jer me Jahve pomaza, posla me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena; da zaboravljenima navijestim slobodu i oslobođenje sužnjevim; da navijestim godinu milosti Jahvine“

¹² *Riječi svjetla i ljubavi*, 57.

(Iz 61:1-2). „Godina milosti Gospodnje“ ili „milosrđa“: to je Gospodin proglasio i to mi želimo živjeti sada. Ova će Sveta godina navijestiti bogatstvo Isusove zadaće koja odzvanja u riječima proroka: siromašnima donijeti riječ i gestu utjehe, proglasiti slobodu onima koji su okovani novim oblicima ropstva u modernom društvu, vratiti pogled onima koji više ne vide jer su obuzeti samima sobom, vratiti dostojanstvo svima kojima je bilo oduzeto. Isusovo je propovijedanje ponovno učinjeno vidljivim u odgovoru kršćanskih vjernika koji su pozvani dati svoje svjedočanstvo. Neka nas prate Apostolove riječi: Onaj koji čini djela milosrđa, neka ih čini radosno (usp. *Rim 12:8*).

17. Korizmeno bi vrijeme tijekom ove Jubilarne godine trebalo biti življeno intenzivnije kao povlašteni trenutak slavljenja i doživljavanja Božjeg milosrđa. Koliko je stranica Svetog Pisma prikladno za meditaciju tijekom tjedana Korizme da nam pomogne ponovno otkriti Očevo milosrdno lice! Možemo ponoviti riječi proroka Miheja i učiniti ih svojim: Ti si, o Gospodine, Bog koji prelaziš preko prekršaja i opraštaš grijeh, koji ne ustraje dovijeka u svojem gnjevu, nego uživa u iskazivanju milosti. Ti ćeš nam se, Gospodine, vratiti i imati milosti prema

svojem narodu. Satrt ćeš naše grijehе i baciti ih na dno mora (usp. *Mih* 7:18-19).

O stranicama proroka Izaije se također može meditirati posebno tijekom tog perioda molitve, posta i djela milosrđa: Nije li to gozba koju sam izabrao: olabaviti okove zloće, poništiti uzde jarma, osloboditi potlačene i prekinuti svaki обруč? Nije li to podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga vidiš golog i ne kriti se od onog tko je tvoje krvi? Tada će se tvoje svjetlo probiti kao zora, i tvoje će ozdravljenje brzo izviriti, tvoja će pravednost ići pred tobom, slava će Gospodnja biti tvoja straža. Vikneš li, Gospodin će ti odgovoriti, kad zavapiš reći će: „Evo me!“ Ukloniš li iz svoje sredine jaram, ispružen prst i besjedu bezbožnu, dadeš li kruha gladnome, nasitiš li potlačenog, tvoja će svjetlost zasjati u tmuni i tama će tvoja kao podne postati. I Gospodin će te stalno voditi, i zadovoljavati tvoje želje dobrim stvarima, i učiniti ti kosti jakim, i bit ćeš kao zalijevani vrt, kao izvor vode, čije vode ne presušuju“ (*Iz* 58:6-11).

Inicijativa „24 sata za Gospodina“ koja će se slaviti u petak i subotu prije četvrtog Korizmenog tjedna, bit će uvedena u svim biskupijama. Toliko se ljudi, uključujući i mlade, vraćaju sakramentu Pomirenja;

kroz to iskustvo ponovo otkrivaju put povratka Gospodinu, živeći trenutak intenzivne molitve i pronalazeći značenje u svojim životima. Još jednom postavimo sakrament Pomirenja u središte na takav način koji će omogućiti ljudima da svojim rukama dodirnu veličinu Božjeg milosrđa. Jer će svaki pokajnik biti izvor istinskog unutarnjeg mira.

Nikada se ne ću umoriti od inzistiranja da ispovjednici budu izvorni znakovi Očevog milosrđa. Ne postajemo automatski dobri ispovjednici. Postajemo dobri ispovjednici kada, iznad svega, dopustimo sebi da budemo pokajnici u potrazi za njegovom milošću. Nikada nemojmo zaboraviti da biti ispovjednik znači sudjelovati u samoj Isusovoj zadaći da budemo stvarni znakovi stalnosti božanske ljubavi koja oprašta i spašava. Mi svećenici smo primili dar Duha Svetoga za opraštanje grijeha i mi smo za to odgovorni. Nitko od nas ne vlada nad ovim sakramentom, već smo, kroz njega, vjerni sluge Božjeg milosrđa. Svaki ispovjednik mora prihvatiti vjernika poput oca u poredbi o rasipnom sinu: otac koji trči ususret sinu usprkos činjenici da je potratio svoje nasljedstvo. Ispovjednici su pozvani prigrliti pokajničkog sina koji se vratio kući i izraziti radost što ga ponovo imaju. Nikada se ne umorimo niti od odlaska do

drugog sina koji stoji vani nesposoban radovati se, kako bi mu objasnili da je njegov sud strog i nepravedan i beznačajan u svjetlu očevog bezgraničnog milosrđa. Neka ispovjednici ne pitaju beskorisna pitanja, već poput oca u poredbi, prekinu unaprijed pripremljen govor rasipnog sina, kako bi ispovjednici mogli naučiti prihvatiti molbu za pomoć i milosrđe koje izbija iz srca svakog pokajnika. Ukratko, ispovjednici su pozvani uvijek biti znak prvenstva milosrđa, svugdje i u svakoj situaciji, bez obzira na sve.

18. Tijekom Korizme ove Svete godine, namjeravam odaslati *Misionare milosrđa*. Oni će biti znak Crkvine majčinske brige za Božji narod, omogućujući mu da uđe u duboko bogatstvo ovog otajstva koje je toliko važno za vjeru. Biti će svećenika kojima ću dati vlast da opraštaju i one grijehе koje su u ingerenciji Svete Stolice, tako da će širina njihovog ispovjedničkog mandata biti jasnija. Oni će, iznad svega, biti živi znakovi Očeve spremnosti da prihvati one koji traže njegov oprost. Bit će misionari milosrđa jer će biti podupirači istinskog ljudskog susreta, izvor oslobođenja, bogati odgovornosti za prevladavanje prepreka i ponovnog preuzimanja novog života krštenja. U svojoj će zadaći biti vođeni Apostolovim riječima: „Jer Bog je sve zatvorio u neposlušnost da

se svima smiluje“ (*Rim* 11:32). U stvari, svi su, bez iznimke, pozvani prigrliti poziv za milosrđe. Neka ti Misionari žive ovaj poziv sa sigurnošću da mogu prilijepiti svoje oči na Isusa: „milosrdan i ovjerovljen Veliki svećenik u odnosu prema Bogu“ (*Heb* 2:17).

Tražim od svoje braće biskupa da te Misionare pozovu i prihvate kako bi mogli, iznad svega, biti uvjerljivi propovjednici milosrđa. Neka zasebne biskupije organiziraju „misije narodu“ tako da bi ti Misionari mogli biti glasnici radosti i oprosta. Biskupe tražim da slave sakrament Pomirenja sa svojim narodom kako bi vrijeme slave koje nudi godina Jubileja omogućilo mnogim Božjim sinovima i kćerima da ponovno krenu na putovanje u Očevu kuću. Neka pastiri, posebno tijekom liturgijskog vremena Korizme, budu ustrajni u pozivanju vjernika nazad „prijestolju milosti da primimo milosrđe i milost nađemo“ (*Heb* 4:16).

19. Neka ova poruka milosrđa dođe do svakoga i neka nitko ne bude ravnodušan pozivu na iskustvo milosrđa. Još vatrenije usmjeravam ovaj poziv onima čije ponašanje ih udaljava od Božje milosti. Posebno imam na umu muškarce i žene koji su dio kriminalnih organizacija bilo koje vrste. Molim ih,

za njihovo dobro, da promijene život. To ih molim u ime Sina Božjeg koji, iako je odbijao grijeh, nikada nije odbijao grješnika. Nemojte upasti u groznu zamku razmišljanja da život ovisi o novcu i da je, u usporedbi s novcem, sve ostalo lišeno vrijednosti ili dostojanstva. To nije ništa do iluzija! Ne možemo ponijeti novac sa sobom u drugi život. Novac nam ne donosi sreću. Nasilje naneseo radi povećanja bogatstva namočenog krvlju ne čini nekoga niti moćnim niti besmrtnim. Svi će, prije ili kasnije, biti podložni Božjem sudu, od kojeg nitko ne može pobjeći.

Isti poziv proširujem na one koji vrše ili sudjeluju u korupciji. Ta je gnojna rana težak grijeh koji vapije za kaznu prema nebesima, jer prijeti samim temeljima osobnog i društvenog života. Korupcija nam onemogućuje da gledamo u budućnost s nadom, jer njezina tiranska pohlepa razbija planove slabih i gazi najsiromašnije od siromašnih. Zlo je što se usađuje u djela svakodnevnog života i širi, uzrokujući veliki javni skandal. Korupcija je grješno otvrdnuće srca koje zamjenjuje Boga iluzijom da je novac oblik moći. Djelo je mračnih sila hranjeno sumnjom i intrigom. Sveti Grgur Veliki je s dobrim razlogom rekao, *Corruptio optimi pessima*, potvrđujući da nitko ne može misliti da je imun na

ovo iskušenje. Ako ju želimo istjerati iz osobnog i društvenog života trebamo mudrost, budnost, vjernost, transparentnost, zajedno s hrabrošću prokazivanja svih prijestupa. Ako se protiv nje ne borimo otvoreno, prije ili kasnije će joj svi postati suučesnici, te će se završiti uništavanjem samog našeg postojanja.

Ovo je prikladan trenutak da promijenimo naše živote! Ovo je vrijeme da dopustimo našim srcima da budu dirnuta! Kada smo suočeni s zlim djelima, čak i pred ozbiljnim zločinima, vrijeme je da slušamo krik nevinih ljudi kojima je oduzeto njihovo vlasništvo, njihovo dostojanstvo, njihovi osjećaji i čak i njihovi životi. Ustrajanje na putu zloga ostavit će čovjeka zavedenog i tužnog. Istinski život je nešto potpuno drugačije. Bog se nikada ne umara od toga da nam pruža ruku. Uvijek je spreman slušati, kao što sam i ja, zajedno s mojom braćom biskupima i svećenicima. Sve što trebate napraviti je prihvatiti poziv i predati se pravdi tijekom posebnog vremena milosrđa koje daje Crkva.

20. Ne bi bilo neprikladno na ovoj se točki sjetiti veze između *pravde* i *milosrđa*. To nisu dvije suprotstavljene stvarnosti, već dvije dimenzije jedne

stvarnosti koje se progresivno otkrivaju dok ne dosegnu vrhunac u punini ljubavi. Pravda je temeljni koncept građanskog društva kojim bi trebala upravljati vladavina prava. Pravda se također razumije kao ono što pravedno pripada svakom pojedincu. U Bibliji imamo mnogo navoda o božanskoj pravdi i Bogu kao „sudcu“. U tim odlomcima pravda se shvaća kao potpuno poštivanje Zakona i ponašanje svakog dobrog Izraelca u skladu s Božjim zapovijedima. Takav je pogled, međutim, često vodio u legalizam iskrivljavanjem izvornog značenja pravde i zamračivanjem njene duboke vrijednosti. Kako bismo prešli preko te legalističke perspektive trebamo se prisjetiti da se u Svetom Pismu pravda prvenstveno shvaća kao vjerno predanje samoga sebe Božjoj volji.

Sa svoje je strane Isus nekoliko puta govori o važnosti vjere preko i iznad pridržavanja zakona. U tom smislu moramo razumjeti njegove riječi kada naslonjen na stol s Matejem i drugim sakupljačima poreza i grješnicima, kaže Farizejima koji mu izražavaju primjedbe, „Hajdete i proučite što znači: Milosrđe mi je milo, a ne žrtva. Ta ne dođoh zvati pravednike, nego grješnike.“ (Mt 9:13). Suočen s pogledom na pravdu kao na puko pridržavanje

zakona koji ljudi jednostavno dijeli u dvije grupe – pravedne i grješnike – Isus je primoran otkriti veliki dar milosrđa koji traži grješnike i nudi im oprost i spas. Jasno se može vidjeti zašto je, temeljem takvog oslobađajućeg pogleda na milosrđe kao izvor novog života, Isus bio odbijen od Farizeja i ostalih učitelja zakona. U pokušaju da ostanu vjerni zakonu, oni su jednostavno stavljali teret na ramena drugih i potkopavali Očevo milosrđe. Poziv na vjerno pridržavanje zakona ne smije spriječiti davanje pozornosti stvarima koje se tiču dostojanstva osobe.

Poziv koji Isus daje uz tekst iz knjige proroka Hošaja – „Jer ljubav mi je mila, ne žrtve“ (*Hoš 6, 6*) – je u ovome smislu važan. Isus potvrđuje da, od tada na dalje, pravilo života njegovih učenika mora postaviti milosrđe u središte, kako je sam Isus pokazao dijeleći obroke s grješnicima. Milosrđe je, još jednom, pokazano kao temeljni smjer Isusove zadaće. To je uistinu izazovno njegovim slušateljima, koji bi povukli liniju kod formalnog poštivanja zakona. Isus, s druge strane, ide iznad zakona; druženje koje održava s onima koje zakon smatra grješnicima nam omogućava da shvatimo dubinu njegovog milosrđa.

Apostol Pavao radi slično putovanje. Prije susretanja Isusa na putu u Damask, gorljivo je posvetio svoj život provođenju pravde zakona (usp. *Fil 3:6*). Njegovo obraćenje Kristu dovelo ga je do toga da naglavce preokrene taj pogled, do te točke da će Galačanima napisati: „Zato i mi u Krista Isusa povjerovasmo da se opravdamo po vjeri u Krista, a ne po djelima Zakona jer se po djelima zakona nitko ne će opravdati.“ (*Gal 2:16*).

Pavlovo razumijevanje pravde se radikalno mijenja. Sada postavlja vjeru na prvo mjesto, ne pravdu. Spasenje ne dolazi kroz pridržavanje zakona, već kroz vjeru u Isusa Krista, koji svojom smrću i uskrsnućem donosi spasenje zajedno s opravdavajućim milosrđem. Božja pravda sada postaje oslobađajuća sila za one koji su pritisnuti ropstvom grijehu i njegovim posljedicama. Božja pravda je njegovo milosrđe (usp. *Ps 51:11-16*).

21. Milosrđe nije suprotstavljeno pravdi, već prije izražavanje Božjeg načina da dođe do grješnika, nudeći mu novu priliku da pogleda na sebe, obrati se i povjeruje. Iskustvo proroka Hošeje može nam pomoći da vidimo na koji način milosrđe premašuje pravdu. Vrijeme u kojem je prorok živio bilo je jedno od najdramatičnijih u povijesti židovskog

naroda. Kraljevstvo se klimalo na rubu uništenja; ljudi nisu ostali vjerni savezu; odlutali su od Boga i izgubili su vjeru svojih praotaca. Prema ljudskoj logici, izgledalo je razumno da Bog razmišlja o odbacivanju nevjernog naroda; nisu poštovali svoj savez s Bogom i stoga su zavrijedili pravednu kaznu: drugim riječima, izgon. Prorokove riječi to potvrđuju: „U zemlju egipatsku on će se vratiti, Asirac će mu kraljem biti, jer se ne htjede vratiti k meni“ (Hoš 11:5). A zatim, nakon prizivanja pravde, prorok radikalno mijenja svoj govor i otkriva pravo lice Boga: „Kako da te dadem, Efrajime, kako da te predam, Izraele! Kako da te dadem kao Admu, da učinim s tobom kao Sebojimu? Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba: ne ću više gnjevu dati maha, ne ću opet zatirati Efrajima, jer ja sam Bog, a ne čovjek: Svetac posred tebe – ne ću više gnjevan dolaziti“ (Hoš 11:8-9). Sveti Augustin, gotovo kao da je komentirao ove prorokove riječi, kaže: „Lakše se Bogu uzdržati od gnjeva nego od milosrđa.“¹³ Tako i jest. Božji gnjev traje samo trenutak, njegovo milosrđe zauvijek.

Da se Bog ograničio samo na pravdu, prestao bi biti Bog i postao bi poput ljudskih bića koja samo

¹³ *Homilije o Psalmima*, 76, 11.

zahtijevaju poštovanje zakona. Ali jedino pravda nije dovoljna. Iskustvo pokazuje da će sam priziv pravdi rezultirati njezinim uništenjem. Radi toga Bog ide iznad pravde svojim milosrđem i oprostom. Međutim, to ne znači da bi pravda trebala biti obezvrijeđena ili označena suvišnom. Naprotiv: svatko tko počini grešku mora platiti cijenu. Opet, to je tek početak obraćenja, ne njegov kraj, jer osoba počinje osjećati Božju nježnost i milosrđe. Bog ne osporava pravdu. Prije bismo mogli reći da ju omata i nadmašava jednim većim događajem u kojem doživljavamo ljubav kao temelj istinske pravde. Moramo pažljivo obratiti pozornost na ono što kaže sveti Pavao ako želimo izbjeći činjenje iste pogreške radi koje je prigovarao Židovima svojeg vremena: Jer, „Ne priznajući, doista, Božje pravednosti i tražeći uspostaviti svoju, pravednosti se Božjoj ne podložite. Jer dovršetak je Zakona Krist – na opravdanje svakomu tko vjeruje „(Rim 10:1-4). Božja je pravda njegovo milosrđe dano svima kao milost koja slijedi iz smrti i uskrsnuća Isusa Krista. Stoga je Isusov Križ Božja presuda svima nama i cijelom svijetu, jer nam kroz njega daje pouzdanje u ljubav i novi život.

22. Jubilej također zahtijeva davanje *zadovoljština*. Ova će praksa ostvariti još važnije značenje Svete

godine Milosrđa. Božji oprost ne poznaje granice. U smrti u uskrsnuću Isusa Krista, Bog čini jasnijom svoju ljubav i svoju moć uništenja ljudskog grijeha. Pomirenje s Bogom je omogućeno kroz vazmeno otajstvo i posredstvom Crkve. Stoga je Bog uvijek spreman oprostiti i nikada se na umara opraštajući na uvijek nove i iznenađujuće načine. Bez obzira na to, svi mi dobro znamo iskustvo grijeha. Znamo da smo pozvani na savršenost (usp. Mt 5:48), ali opet osjećamo težak teret grijeha. Iako osjećamo preobražujuću snagu milosti, također osjećamo učinke grijeha svojstvene našem stanju pada. Premda nam je oprošteno, sukobljavajuće posljedice naših grijeha ostaju. U sakramentu Pomirenja, Bog nam oprašta naše grijeha, koje doista okaljava; ali opet grijeh ostavlja negativan učinak na način na koji razmišljamo i djelujemo. Ali je Božje milosrđe jače čak i od toga. Postaje *zadovoljština* od strane Oca koji, kroz Kristovu Zaručnicu, njegovu Crkvu, doseže do grješnika kojemu je oprošteno i oslobađa ga od svakog taloga koji su ostavile posljedice grijeha, omogućujući mu da djeluje velikodušno, da raste u ljubavi, a ne da ponovo pada u grijeh.

Crkva živi u Općinstvu svetih. U Euharistiji, tom općinstvu koje je Božji dar, postoji duhovno zajedništvo koje nas veže sa svecima i blaženima čiji

broj ne možemo izbrojati (usp. *Otk* 7:4). Njihova svetost priskače u pomoć našim slabostima na način koji omogućuje Crkva, svojim majčinskim molitvama i svojim načinom života, da osnaži slabosti jednih snagom drugih. Stoga, da bi živjeli zadovoljštinu Svete godine znači pristupiti Očevom milosrđu sa sigurnošću da se njegov oprost širi na cijeli vjernikov život. Dobiti zadovoljštinu je iskusiti svetost Crkve koja svima poklanja plodove Kristovog otkupljenja, kako bi se Božja ljubav i oprost mogli svugdje proširiti. Živimo intenzivno ovaj Jubilej, preklinjući Oca da nam oprost naše grijehе i opere u Svojoj milosrdnoj „zadovoljštini“.

23. Postoji vid milosrđa koje ide dalje od granica Crkve. Povezuje nas s Judaizmom i Islamom, koji oboje smatraju milosrđe jednom od Božjih najvažnijih osobina. Izrael je prvi primio to otkrivenje koje se nastavlja kroz povijest kao izvor neiscrpnog bogatstva namijenjenog dijeljenju sa cijelim čovječanstvom. Kako smo vidjeli, stranice Starog Zavjeta su natopljene milosrđem, jer prepričavaju djela koja je Gospodin izveo na korist svojeg naroda u najnapornijim trenucima njihove povijesti. Uz povlaštena imena koja Islam pripisuje Stvaratelju su „Milosrdan i Dobar“. Ovaj je zaziv često na ustima vjernih Muslimana koji osjećaju

kako ih milosrđe prati i potpomaže u svakodnevnim slabostima. I oni vjeruju da nitko ne može postaviti granicu božanskom milosrđu jer su njegova vrata uvijek otvorena.

Vjerujem da će ova Jubilarna godina u kojoj slavimo Božje milosrđe promicati susret s tim religijama i drugim plemenitim vjerskim tradicijama; neka nas otvori još vatrenijem dijalogu kako bismo bolje poznavali i razumjeli jedni druge; neka otkloni svaki oblik uskogrudnosti i nepoštovanja i istjera svaki oblik nasilja i diskriminacije.

24. Moje se misli sada vraćaju Majci Milosrđa. Neka slatkoća njezinog lika bdije nad nama ovu Svetu godinu, kako bi svi mogli ponovno otkriti radost Božje nježnosti. Nitko poput Marije nije probio duboku tajnu utjelovljenja. Cijeli je njezin život bio načinjen prema uzoru prisutnosti utjelovljenog milosrđa. Majka Raspetog i Uznesenog ušla je u svetište božanskog milosrđa jer je intimno sudjelovala u otajstvu njegove ljubavi.

Izabrana da bude Majka Božjeg Sina, Marija je, od početka, bila pripremljena Božjom ljubavi da bude *Luk Saveza* između Boga i čovjeka. U svom je srcu čuvala božansko milosrđe u savršenom skladu sa

svojim Sinom Isusom. Njezina himna slave, koju je pjevala na pragu Elizabetinog doma, bila je posvećena Božjem milosrđu koje se širi od „generacije do generacije“ (Lk 1:50). Mi smo također bili uključeni u te proročke riječi Djevice Marije. To će nam biti izvor utjehe i snage kako prelazimo prag Svete godine da iskusimo plodove božanskog milosrđa.

U podnožju križa je Marija zajedno s Ivanom, učiteljem ljubavi, svjedočila riječima oprosta koje je Isus izgovorio. Ovaj najviši izraz milosrđa prema onima koji su ga razapeli pokazuje nam točku do koje može doseći Božje milosrđe. Marija potvrđuje da milosrđe Božjeg Sina ne poznaje granice i da se širi do svakog, bez iznimke. Obratimo joj se riječima iz *Salve Regina*, molitve koja je uvijek i stara i nova, kako se nikada ne bi umorila od toga da svrne svoje milostive oči na nas i učini nas vrijednima razmatrati lice milosrđa, njenog Sina Isusa.

Naša se molitva također širi na svece i blaženike koji su božansko milosrđe učinili svojom životnom zadaćom. Posebno sam zahvalan velikom apostolu milosrđa, svetoj Faustini Kowalskoj. Neka nas ona, koja je bila pozvana u dubine božanskog milosrđa, zagovara i zadobi za nas milost da uvijek živimo i

hodimo u skladu s Božjim milosrđem i s nepokolebljivim povjerenjem u ljubav.

25. Stoga predstavljam ovu Izvanrednu jubilarnu godinu posvećenu življenju milosrđa koje nam Otac stalno daje u svakodnevnom životu. U ovoj Jubilarnoj godini dopustimo Bogu da nas iznenadi. Nikada se ne umara od otvaranja vrata svojeg srca i ponavlja da nas voli i želi dijeliti svoju ljubav s nama. Crkva osjeća žurnu potrebu da objavljuje Božje milosrđe. Njezin je život autentičan i vjerodostojan samo kada postaje uvjerljivi navjestitelj milosrđa. Zna da je njen prvenstveni zadatak, posebno u trenutcima velike nade i proturječnih znakova, svakoga upoznati s velikim otajstvom Božjeg milosrđa razmatrajući Kristovo lice. Crkva je iznad svega pozvana biti vjerodostojan svjedok milosrđa, ispovijedajući ga i živeći ga kao jezgru otkrivenja Isusa Krista. Iz srca Trojstva, iz dubine Božjeg otajstva, izvire velika rijeka milosrđa i bez prestanka poplavljuje. Ona je izvor koji ne će nikada presušiti, bez obzira koliko mu ljudi pristupilo. Uvijek joj može pristupiti netko potrebit, jer Božje milosrđe nema kraja. Dubina otajstva koja ga okružuje je neiscrpna kao i bogatstvo koje iz nje izvire.

Neka Crkva, u Jubilarnoj godini, bude jeka Božje riječi koja snažno i jasno odzvanja kao poruka i znak oprosta, snage, pomoći i ljubavi. Neka se nikada ne umori širiti milosrđe i uvijek bude strpljiva u nuđenju suosjećanja i utjehe. Neka Crkva postane glas svakog muškarca i žene, i stalno ponavlja bez prestanka: „Spomeni se, Gospodine, svoje nježnosti i ljubavi svoje do vijeka“ (Ps 25:6).

U Rimu, na Trgu svetog Petra, 11. travnja, na Bdijenju Druge Uskršnje Nedjelje, ili na Nedjelju Božanskog Milosrđa, godine Gospodnje 2015, treće mojeg Pontifikata.

FRANJO